Αρχιτεκτονικά

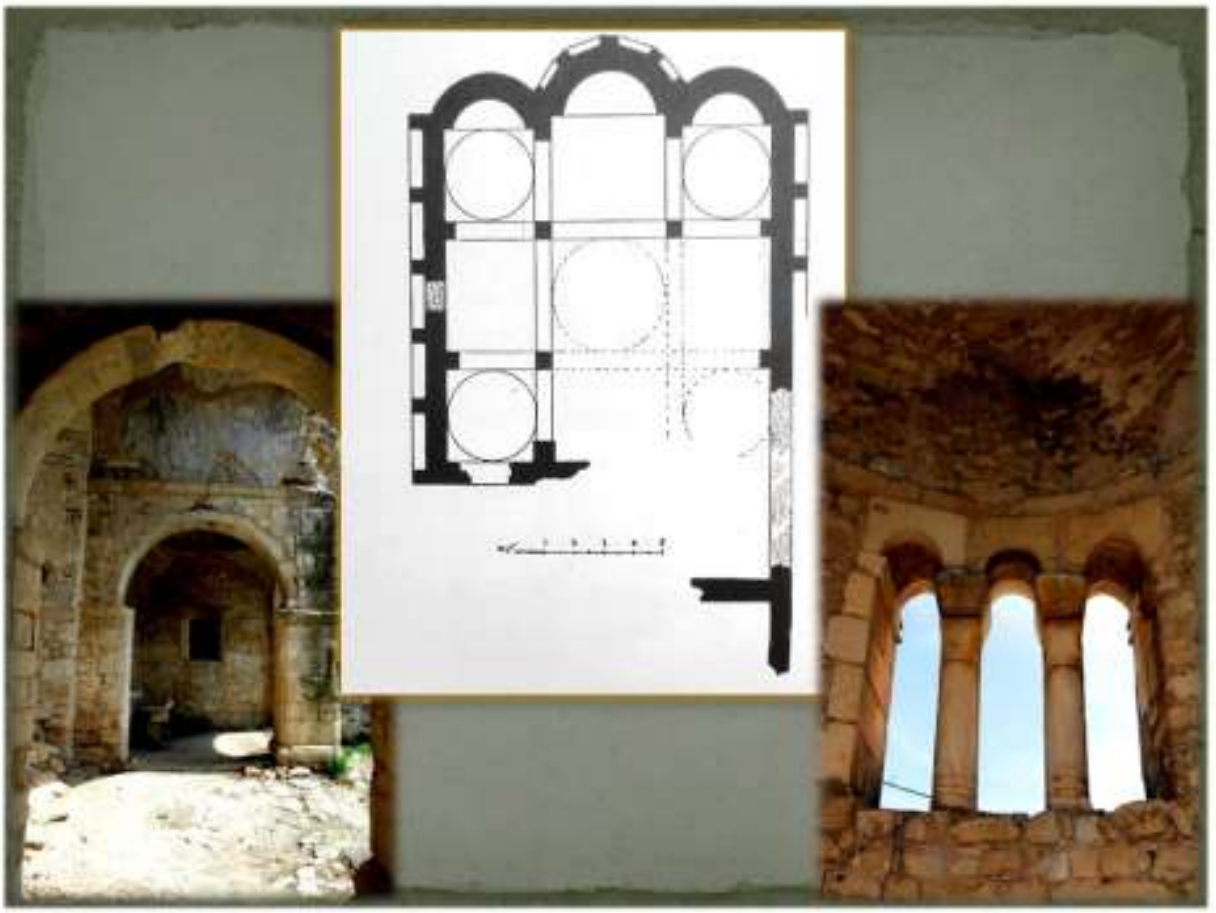

Επρόκειτο για ξυλόστεγη βασιλική του 5ου αι. με τρία κλίτη και δύο νάρθηκες, ενώ έλαβε τη σταυροειδή μορφή της με τρούλο, αρχές του 14ου αι. (1303 μ. Χ.). Η στέγη ήταν υπερυψωμένη στο μεσαίο κλίτος και ο φωτισμός άπλετος. Σε παρόμοιες βασιλικές υπήρχε δυτικά του νάρθηκα αίθριο και γύρω απ' αυτό, άλλα προσκτίσματα, όπως διακονικό, πρόθεση, σκευοφυλάκιο, βαπτιστήριο, μαρτύρια και άλλα.

Πρόκειται, σύμφωνα με το **Μιχ. Τρουλλινό** για ένα μεγάλο επισκοπικό ναό της β΄ βυζαντινής περιόδου, που μετατράπηκε σε λατινική επισκοπή στις αρχές του 13ου αι. Ο **Στέργ. Σπανάκης** αναφέρει πως σε κείνον τον πρώτο βυζαντινό ναό, ανήκαν πιθανότατα τα δύο μάρμαρα, που είναι χτισμένα στο νότιο τοίχο, όπως και οι δύο

κίονες που στέκουν στο δίλοβο αγιόθυρο της κεντρικής αψίδας. Πιθανολογεί επίσης, συμβουλευόμενος πάντα τις περιγραφές του G. Gerola, πως και το κατώτερο μέρος της κόγχης, τα δύο τόξα του νότιου τοίχου και μερικά ακόμη άλλα μέρη ίσως να ανήκαν στον αρχαιότερο ναό. Ο ναός διέθετε δύο νάρθηκες, που σήμερα βρίσκονται χωμένοι στο έδαφος.

Ο αρχιτεκτονικός τύπος του ναού είναι απλός τετράστυλος εγγεγραμμένος σταυροειδής με τέσσερις τετράγωνους πεσσούς, που υποβάσταζαν πριν την καταστροφή, τον τρούλο. Ο **καθ. Α. Ορλάνδος** αναφέρει στο Αρχείον Βυζαντινών Μνημείων της Ελλάδος : «Θα ηδυνάμεθα να συμπεριλάβωμεν τον ναόν τούτον μεταξύ των πεντάτρουλων ναών. Επειδή όμως, φέρει μόνον ημισφαιρικά φουρνικά αντί τρουλίσκων, προτιμήσαμεν να τον αφήσωμεν εκτός εξετάσεως». Οι τέσσερις τρουλίσκοι (φουρνικά) δεν φαίνονται εξωτερικά. Σήμερα το μόνο τμήμα που διασώζεται είναι το ΒΑ μέρος του ναού. Στη μεσημβρινή πλευρά του νότιου χώρου υπάρχει άνοιγμα με τόξο, χτισμένο με τούβλο που ίσως χρησίμευε ως πόρτα. Κτίστηκε όμως, απ' έξω τοίχος. Αυτό χρησίμευε ως σαρκοφάγος.

Οι διαστάσεις του σύμφωνα με τον **Ιω. Σπαθαράκη** είναι 11,80 Χ 12,30 μ. Στην ανατολική όψη του ναού εδράζεται το τρίκογχο Ιερό Βήμα, του οποίου η εξωτερική όψη έχει ανακατασκευαστεί κατά τη δεκαετία του 1970. Ο **Σπαθαράκης** ομιλεί για την ύπαρξη πολύγωνης λατινικής αψίδας, που είναι και το πιο εντυπωσιακό αρχιτεκτόνημα του ναού. Η αψίδα αυτή είναι διακοσμημένη στο κατώτερο τμήμα της με τέσσερα τυφλά τόξα και με τρία στο ανώτερο τμήμα της, διακοσμημένα με σταυρούς σε βάθρο, τούβλινα επιστήλια, πέτρινες κολόνες με επίστεψη και άλλα στοιχεία. Εκεί υπάρχει εντοιχισμένο και ένα «ρόδιο» (διακοσμητικό στοιχείο), σύμφωνα με τον Στ. Σπανάκη.

Σήμερα ο ναός, παρά τις λιγοστές επεμβάσεις που έχουν κατά καιρούς γίνει, είναι ερειπωμένος και σώζονται κάποιοι τοίχοι περιμετρικά και οι κεντρικοί πεσσοί σε ύψος 1,5-2 μέτρων. Διασώζονται επίσης, οι δύο απ' τους πέντε θόλους, εκείνος της Αγίας Προθέσεως (Β/Α) και εκείνος του Διακονικού (Ν/Α) με την κεντρική αψίδα του Ιερού Βήματος.

Το πάχος των τοίχων του ναού κυμαίνεται από 55 έως 60 εκ. Είναι κατασκευασμένοι από αργολιθοδομή, στο μεγαλύτερο μέρος τους, ενώ στα θυρώματα, τους πεσσούς και την εξωτερική ανατολική όψη του Ιερού Βήματος η δόμηση έγινε με ορθογώνιους λίθους, ίδιας προέλευσης με τους αργούς, όπως επισημαίνει ο **Μιχ. Τρουλλινός**. Σε κάποια σημεία δε του κτίσματος (θόλοι, εσωτερικοί πεσσοί) έχουν χρησιμοποιηθεί οπτόπλινθοι. Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για την πρώτη οικοδομή ήταν γωνιόλιθοι, λευκοί αργοί λίθοι, ορθογώνιοι κόκκινοι οπτόπλινθοι, ασβεστοκονιάμα, ποταμίσια άμμος, αργιλόχωμα, ασβέστης κ.ά. Το πέτρωμα είναι ασβεστόλιθος, πέτρωμα που συναντάται ευρέως στη γύρω περιοχή. Αργότερα το τσιμέντο που χρησιμοποιήθηκε (Portland) επέτεινε τη φθορά και εμπλούτισε την τοιχοποιία και τις τοιχογραφίες με άλατα και θειικό νάτριο. Παρά το γεγονός ότι ο ναός είναι ερειπωμένος, το κτίριο διατηρείται σε σχετικά καλή κατάσταση, υπάρχουν όμως αρκετές φθορές στην επιφάνεια των λίθων, εξαιτίας της έκθεσης του μνημείου στο περιβάλλον, τα περιττώματα απ' τα πουλιά στους θόλους, το νερό της βροχής και τη συγκέντρωση υδρατμών.